

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
juli 2015 - 36e jaargang, nr. 145

BESTUUR

Voorzitter
R.W. Hemmes Thorbeckelaan 74 2564 BS Den Haag telefoon
070 - 368 35 66

Secretaris
G.J. Staal Oranje Nassaulaan 52 3708 GE Zeist telefoon
030 - 692 27 92
e-mail: staalgj@gmail.com

Penningmeester
Ch.H. Bartelings Thomas Jeffersonlaan 437 2285 AP Rijswijk telefoon en fax
070 - 394 14 67
e-mail: ch.h.bartelings@planet.nl

LEDEN

R.A. Grisnigt Canadalaan 25 4631 NT Hoogerheide 0164 - 61 34 15

Evenementencommissie

J.A. Bakker Zeekant 92g 2586 JB Den Haag 070 - 354 02 45
J. de Mos Marjorystraat 25 3151 SK Hoek v. Holland 0174 38 21 83

Schakel redactie

Ch.H. Bartelings Thomas Jeffersonlaan 437 2285 AP Rijswijk telefoon en fax
070 - 394 14 67
e-mail: ch.h.bartelings@planet.nl

BANKREKENINGEN

ING Bank: NL54 INGB 0000 3595 00 BIC: INGBNL 2A
ABN-AMRO Bank: NL63 ABNA 0545 5468 26 BIC: ABNANL 2A

Website: www.engelandvaarders1940-1945.nl

Het volgende nummer verschijnt in oktober 2015.
Gaarne hiervoor bestemde kopij inzenden vóór 1 september 2015.

JULI 2015

Het feit dat de Tweede Wereldoorlog zeventig jaar geleden was afgelopen was voor menigeen aanleiding om weer eens wat meer te informeren hoe het allemaal precies ging in die tijd. Aangezien het aantal getuigen uit die tijd niet meer zo groot is hebben velen van ons het daar redelijk druk mee.

Het bestuur was op 4 mei vertegenwoordigd bij de herdenkingen in Nieuwspoor, de Englandspielherdenking, de herdenking in Loenen en de Nationale Herdenking in Amsterdam.

Op 5 mei was dat bij de viering van de bevrijding in Wageningen en Amsterdam.

In Den Haag zal het op 27 juni weer druk zijn op de Veteranendag. Ik hoop dat velen van u op de een of andere manier gevolg kan geven aan de uitnodiging om hierbij aanwezig te zijn of anders wellicht bij de plaatselijke Veteranendag van de Gemeente.

Op 31 augustus zal in Delft, bij de plaquette in de Kerk, aan het eind van de middag een herdenking worden gehouden ter gelegenheid van de geboortedag van de Moeder der Engelandvaarders, Hare Majesteit Koningin Wilhelmina.

Op 4 september zal het Engelandvaardersmuseum in Noordwijk officieel worden geopend. Ons aller wens is dat alle Engelandvaarders daarbij aanwezig zullen kunnen zijn.

Wij zijn allen erg benieuwd naar het resultaat van het vele werk dat Eddy Jonker heeft verzet om van de bunker in Noordwijk een mooi museum te maken, dat aan de huidige bezoekers een goede indruk zal geven van wat er door de Engelandvaarders in de oorlog is gedaan om zich bij de geallieerden te voegen.

Het was oorspronkelijk het plan om die dag een reunie te organiseren, maar dat bleek op die datum niet mogelijk door de drukte die wordt verwacht.

De jaarlijkse reunie wordt wederom gehouden op de Zwaluwenberg bij Hilversum op het Hoofdkwartier van de Staf van de Inspecteur Generaal van de Krijgsmacht, tevens Inspecteur van de Veteranen. Op 23 september kunnen we daar op ons gemak elkaar weer ontmoeten en oude herinneringen ophalen.

Ik hoop dat velen in september bij beide evenementen aanwezig zullen zijn.

Ik kijk naar u uit.

Rudi Hemmes

De Engelandvaarders Reunie 2015 zal worden gehouden op 23 september a.s. op het landgoed 'De Zwaluwenberg' Utrechtseweg 225 te Hilversum bij onze gastheer LTGENKLu B.H. Hoitink, Inspecteur Generaal der Krijgsmacht en Inspecteur der Veteranen.

Het programma is als volgt:

11.00 uur	Ontvangst met koffie, een gebakje (vruchten) en de bar is open
11.15 uur	Welkomstwoord van de voorzitter
11.30 uur	Fotomoment
12.45 uur	Maaltijd en aansluitend koffie en naborrelen
14.30 – 15.00 uur	Einde

Deelnemers zijn welkom met een begeleider en worden verzocht zich met de namen van partners of begeleiders vóór 9 september op te geven bij Jan Staal, Oranje Nassaulaan 12, 3708 GE Zeist of per e-mail staalgj@gmail.com.

Bij aankomst op 'De Zwaluwenberg' dient eenieder zich te kunnen identificeren indien daarom wordt gevraagd.

CHB

MUSEUM ENGELANDVAARDERS

Zonder onvoorziene vertragingen zal de inrichting van het museum in juli zijn voltooid. Daarna volgt een proefperiode en het instrueren van de museum bemanning. De officiële opening zal na de vakantie periode op 4 september worden gehouden, zodat de Engelandvaarders en al degenen die betrokken waren en de realisering van het museum mogelijk hebben gemaakt aanwezig kunnen zijn.

In het museum wordt met behulp van moderne audiovisuele middelen getoond welke moeilijkheden de Engelandvaarders moesten overwinnen en hoe zij zich voor de geallieerde zaak hebben ingezet.

Uiteraard zijn Engelandvaarders of hun directe nabestaanden op deze belangrijke dag van harte welkom. Zij kunnen zich telefonisch of per e-mail opgeven en wij verzoeken dat zo snel mogelijk te doen bij:

T.Teunissen Tel: 071-5801014 e-mail: inzicht90@freeler.nl of E.A.Jonker Tel: 070-5145510 e-mail: eajonker@hotmail.com.

Eddy Jonker

KANOVAARDERS: OVERZICHT

In 2011 begon ik in de Schakel een serie artikeltjes over Engelandvaarders die geprobeerd hebben per (vrouw)kano de oversteek naar Engeland te maken. Nu, vier jaar later, heb ik – voor zover bekend – alle pogingen beschreven.*

In onderstaand schema heb ik de gegevens nog een keer heel summier vermeld. Ik heb het gehouden bij naam, datum, uitkomst en toedracht. Niets over het soort kano: meestal ging het om een vouwkano, al was bijv. bij de 1e poging sprake van 2 kano's die met dwarslatten aan elkaar waren bevestigd. Niets ook over de vertrekplaatsen: vaak Katwijk (Zeehospitium), maar ook tal van andere plaatsen. Niets over de achtergrond van deze jongemannen, waaronder opvallend veel studenten van de Technische Hogeschool Delft en leden van de studentenroeivereniging Laga. Wat wel in een oogopslag uit dit schema blijkt, is dat het heel moeilijk en gevaarlijk was om op deze manier Engeland te willen bereiken. Slechts 8 Engelandvaarders hebben op deze wijze de overkant gehaald. En een aantal van hen werd net op tijd gered.

Veel kanovaarders hebben hun poging met de dood moeten bekopen; van sommigen is tot op de dag van vandaag niet bekend wat er is gebeurd. Hun stoffelijk overschot is nooit gevonden. Voor anderen bleef de mislukte poging zonder gevolgen, zoals bijv. bij kanovaarders Van Doorn en Makokowski. Zij werden door de Katwijkse logger KW32 uit zee opgepikt. Op het schip waren Duitse soldaten aanwezig. Met hulp van de bemanning, die de soldaten aan de praat hielden, konden zij in de haven van IJmuiden ongezien van het schip komen en ontsnappen. De meeste gearresteerden verdwenen echter tot het eind van de oorlog in tuchthuizen en concentratiekampen, hetgeen hun naoorlogse leven in grote mate heeft bepaald. Vgl. bijv. Jaap van Mesdag die een noodsignaal blies met zijn trompet, waardoor hij en medekanovaarder Ernst Sillem werden gered, maar wel in gevangenschappen en kampen werden opgesloten. Uiteindelijk werd Jaap in Dachau door de geallieerden bevrijd.

Op initiatief van Han Peteri, zelf een van de weinige "geslaagden", is in Sizewell, Engeland op de plek waar hij en zijn broer Willem in september 1941 aankwamen, een gedenkteken opgericht voor alle moedige kanovaarders uit het schema. Helaas heeft Han dat zelf niet meer mogen meemaken, hij overleed in het najaar van 2008. Het monument werd in juni 2009 onthuld door zijn weduwe, mw. Betty Peteri.

Agnes Dessing

*Mocht iemand aanvullende gegevens hebben dan hoor ik het graag.

Nr	Datum	Namen	Afloop	Toedracht
1	13-8-1940	1,Erik Michielsen 2.Anton de Haseth Moller 3.Jean Mesritz e.a.	Niet aangekomen	Poging(en) niet doorgezet
2	4-2-1941	1.A.Oosters 2.J.M. Kerkhoff	Niet aangekomen	Waarschijnlijk verdronken
3	26-2-1941	1.Eetje von Baumhauer 2.Arnold Cohen	Niet aangekomen	Lijk EvB juni 1941 aangespoeld op Texel
4	18-4-1941	1.Pim van Doorn 2.Tolo Makowski	Niet aangekomen	Opgepikt door KW32; ontsnapt in IJmuiden
5	19-6-1941	1.Rudi van Daalen Wetters 2.Jaap van Hamel	Aangekomen	
6	20-6-1941	1.Robert Cohen 2.Koen de Iongh	Aangekomen	
7	Juni 1941	1.Jan van der Meer 2.Hans van Zanten	Niet aangekomen	Op zee gearresteerd; tot mei 1945 tuchthuisstraf
8	Sept. 1941	1.Bert Sloth Blaauboer 2. Koos Schouwenaar	Niet aangekomen	Waarschijnlijk verdronken

9	19-9-1941	1.Han Peteri 2.Willem Peteri	Aangekomen	
10	25-9-1941	1.Armand Maassen 2.Jan Jacob van Rietschoten	Aangekomen	
11	25-9-1941	1.Dolf Scherpbier 2.Willem Heilbron	Niet aangekomen	Na omslaan poging opgegeven
12	27-9-1941	1.Dik van Swaay 2.Paul Eckenhausen	Niet aangekomen	Poging mislukt en gearresteerd; DvS ontsnapt
13	14-11-1941	1.Dik van Swaay 2.Jan van Blerkom	Niet aangekomen	Lijk DvS aangespoeld mei 1942
14	31-8-1942	1.Jaap van Mesdag 2.Ernst Sillem	Niet aangekomen	Gearresteerd op zee; tot mei 1945 KZ
15	10-9-1942	1.P.J. de Lint 2.G.Josselin de Jong	Niet aangekomen	Gearresteerd op zee; tot mei 1945 tuchthuis
16	30-6-1943	1.Nico Pfaff 2.Jan van Zutphen	Niet aangekomen	Gearresteerd; terechtgesteld?

NIEUWE HERDENKINGSPLAQUETTE ONTHULD BIJ MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

In 1949 werd in het Ministerie van Buitenlandse Zaken, toen nog gevestigd aan het Plein in Den Haag, een plaquette aangebracht waarop de namen vermeld stonden van hen die tijdens de Tweede Wereldoorlog in dienst van het ministerie waren omgekomen. Al vrij snel bleek dat niet alle daarvoor in aanmerking

komende personen op deze plaquette waren vermeld. Zo stond bijvoorbeeld de voor Engelandvaarders belangrijke vice-consul en later directeur van het Office Néerlandais te Perpignan J.W. Kolkman er op, maar zijn eveneens omgekomen collega te Toulouse J.C.A.M. Testers werd niet vermeld. Ook enkele personeelsleden van het Consulaat-Generaal te Singapore ontbraken. De ceremonie op 17 februari 2014 waarbij de Yad-Vashem onderscheiding aan Kolkman postuum in het Ministerie van Buitenlandse Zaken werd uitgereikt in het bijzijn van de minister en de secretaris-generaal lijkt als katalysator te hebben gewerkt om een nieuwe plaquette te vervaardigen met daarop ook de nog ontbrekende namen. Recent onderzoek bracht aan het licht dat nóg een medewerker van het Office Néerlandais omgekomen was, de uit Antwerpen afkomstige Nederlander Jacob van Praag. Ook zijn naam is toegevoegd.

Herdenkingsplaquette, Ministerie van Buitenlandse Zaken

Na een korte toespraak van de secretaris-generaal van het Ministerie van Buitenlandse Zaken mevrouw R.V.M. Jones-Bos werd op 4 mei 2015 de nieuwe plaquette door haar onthuld in de hal op de 1^e etage bij de receptie van het ministerie; tevens werd er een krans gelegd en een minuut stilte in acht genomen.

Sierk Plantinga

Op 4 mei jongstleden werd in de hal van het ministerie van Buitenlandse Zaken een nieuwe plaquette onthuld met daarop de namen van in de oorlog omgekomen personeelsleden. Sinds de plaatsing van de oude plaquette in 1949 waren er nog een aantal personen gevonden die op die plaquette vermeld hoorden te zijn maar er op ontbraken.

Één van die nieuwe namen is Jacob van Praag, een tijdelijk medewerker van het *Office Néerlandais* en het *Bureau d'administration des Néerlandais* in Toulouse. Zijn naam is bij recent onderzoek opgedoken uit de archieven. Jacob van Praag behoort tot het leger van ontelbare helpers dankzij wie nogal wat Engelandvaarders uit de handen van de Duitse bezetters hebben kunnen blijven en die dankzij zijn inspanningen hun tocht naar Engeland via Spanje en Portugal met succes hebben kunnen maken. Ook andere Nederlandse 'uitgewekenen' (koningin Wilhelmina sprak nooit over 'vluchtelingen') die bijvoorbeeld in de Franse kampen waren opgesloten hadden veel baat bij zijn werk. Daarom volgt hier een kort overzicht van zijn leven, ook een soort verlaat In Memoriam voor iemand die met zijn gehele familie door de Nazi's is vermoord.

Jacob van Praag werd geboren te Antwerpen op 13 september 1917 uit Nederlandse ouders. Zijn grootouders waren tegen het eind van de 19e eeuw vanuit Amsterdam naar Antwerpen verhuisd omdat zijn grootvader werkzaam was in de diamantindustrie. In die tijd verruilden nogal wat diamantwerkers hun arbeidsplaats in Amsterdam met een in Antwerpen en ook vaak weer terug. Zijn vader Samson van Praag huwde in Antwerpen in 1901 met de Belgische Theresia Levi en was in Antwerpen slager ('beenhouwer') van beroep. Het echtpaar bleef de Nederlandse nationaliteit houden. Over de jeugd van de Joodse Jacob van Praag is weinig bekend. Op een Franse website staat vermeld dat Jacob van Praag 'ingénieur industrie textile' was. Hij moet dus wel een behoorlijke schoolopleiding hebben genoten.

Na de inval van de Duitsers op 10 mei 1940 in Nederland en België zijn de ouders van Jacob van Praag met hem vanuit Antwerpen naar Frankrijk gevlucht; zij belandden uiteindelijk in het zuiden van Frankrijk en kregen in het najaar van 1940 een verplichte verblijfplaats aangewezen in het dorpje Saint-Béat (dep Haute Garonne). De Nederlandse vice-consul A.J. van Dobben in Toulouse wist voor hen aan de noodzakelijke benzinebonnen te komen om dat plaatsje te bereiken; zij hadden dus een auto.

Wanneer Jacob van Praag tijdelijk medewerker bij het *Office Néerlandais* in Toulouse is geworden is niet bekend. Uit diverse getuigenissen en documenten valt

te concluderen dat hij in ieder geval in het najaar van 1941 werkzaam was bij het *Office*: zijn naam komt dan ook voor op een lijst met personeelsleden die bij de *Préfecture* is ingeleverd. Zijn functie is dan 'aide-comptable', assistent-boekhouder. In maart 1942 wordt in een soortgelijke lijst vermeld dat hij 'dactylographe' was, 'chargé des affaires en langue néerlandaise, et des démarches à la Préfecture'. Van Praag woonde toen in Saint-Simon bij Toulouse, waar ook zijn ouders in een Nederlands opvangcentrum voor vluchtelingen terecht waren gekomen. Hij kon daar zijn ouders makkelijker ondersteunen dan in Saint-Béat. Hoewel de meeste Nederlandse vluchtelingen rond april 1942 de omgeving van Toulouse hadden moeten verlaten op last van de Franse overheid in Vichy, mochten zijn ouders daar blijven wonen omdat zij grotendeels afhankelijk waren van hun zoon.

Jacob van Praag was bij het *Office Néerlandais* onder meer belast met de dagelijkse contacten met de Franse autoriteiten op de *Préfecture* en bij de Vreemdelingenpolitie. Door zijn tactische optreden stond hij daar goed aangeschreven. De in mei 1942 naar Spanje vertrokken Engelandvaarder Jos van Alebeek prees Jacob van Praag in diverse rapporten en verhoren. Hij verhaalde dat Jacob van Praag in mei 1942 op een verbluffend snelle manier -binnen een paar dagen- de benodigde Franse visa de sortie voor een groep jonge Nederlanders, een 'convooi', had weten te bemachtigen. Deze visa de sortie waren niet alleen nodig om Frankrijk legaal te mogen verlaten, maar ook om Spaans transitvisa te verkrijgen.

Door de gedwongen verhuizing van de Nederlandse vluchtelingen uit de regio Toulouse en ook door de gestaag groeiende stroom nieuwe vluchtelingen uit Nederland vanwege de Jodenvervolging werd het arbeidsterrein van de medewerkers van het *Office* steeds uitgebreider. Van Praag moest daarom regelmatig toestemming vragen om een vrijgeleide naar Pau om aldaar de gevangenen te bezoeken waar Nederlanders vastgehouden werden vanwege hun illegale grensoverschrijding en ook om overleg te voeren op de *Préfecture* van de Basses-Pyrénées. Het Franse concentratiekamp Gurs lag ook in dat departement.

Toen op 22 oktober 1942 op sterk aandringen van de Duitsers de *Office Néerlandais* werden opgeheven werden deze vervangen, niet door Duitse consulaten zoals de Duitsers hadden gewild maar door Franse *Bureaux d'Administration des Néerlandais*, onder leiding van een Franse diplomatieke of consulaire ambtenaar. Ook in Toulouse kwam zo'n kantoor. Enkele Nederlanders mochten daar blijven als 'conseiller technique', bijvoorbeeld voor het vertalen van brieven en het te woord staan van Nederlanders. Jacob van Praag behoorde tot deze kleine groep Nederlanders die aan het nieuwe *Bureau* verbonden bleef, tezamen met zijn vroegere chef van het *Office* J.C.A.M. Testers en met een andere tijdelijk medewerker A.J.C.H.P. Aarts.

Als Nederlandse Joden hadden Jacob van Praag en zijn ouders tot dan toe de grote razzia's in augustus 1942 op buitenlandse Joden kunnen ontlopen. Maar vlak voor Kerstmis 1942, op 22 december, kreeg Jacob van Praag het bevel om zich terstond te melden in Muret waar de Groupe 513 van de Travailleurs Étrangers (GTE 513) zich bevond. Vichy had in 1940 een systeem van burgerkampen voor buitenlanders gecreëerd van waaruit verplichte arbeid diende te worden verricht. Zijn kersverse Franse chef van het Bureau poogde in Vichy hem daaruit weer te bevrijden; de Nederlandse consul-generaal ir A. Sevenster was in december 1942 al gearresteerd door de Fransen en Testers was veel op reis in zijn ressort: hij kon Jacob van Praag niet missen. Het lijkt er op dat zijn actie succes had, want Jacob van Praag kon zijn werk in Toulouse gewoon voortzetten. Maar in maart 1943 werd hij opnieuw opgeroepen en nu ingeschreven in de GTE 561 vlakbij Toulouse. Hem werd vandaaruit een verlof verleend voor drie maanden, zodat hij als het ware vanuit de GTE werd gedetacheerd bij zijn eigenlijke werkgever.

De groeiende Duitse druk op de Franse arbeidsmarkt bleek op 9 september 1943. Jacob van Praag werd weer gearresteerd bij een razzia en vervolgens overgebracht naar het Franse interneringskamp Noë. Hij werd van daaruit overgedragen aan de Duitse *Organisation Todt* en tewerkgesteld bij een Duitse bouwfirmma in Martigues, niet al te ver van Marseille. Alle pogingen om hem daar te bevrijden, ook van vroegere Nederlandse collega's in Marseille, mislukten. Zijn Joods-zijn verhinderde een eventuele overplaatsing. Er was geen mogelijkheid om bij de Duitsers met enig succes te interveniëren. Terwijl Jacob van Praag lange werkdagen maakte ('van 8½ u 's-morgens tot 7 uur 's-avonds, zondags halve dagen'), maakte hij zich grote zorgen om zijn ouders. Uit informatie van zijn Franse chef in Toulouse bleek dat deze begin november 1943 waren gearresteerd en overgebracht naar Drancy, het Franse equivalent van Westerbork. Toen Jacob van Praag eind november hierover brieven schreef naar Toulouse waren zijn ouders reeds in Auschwitz vermoord.

De Duitsers besloten in april 1944 de Joodse OT-arbeiders in Frankrijk op transport naar het oosten te stellen en hun arbeidsplaatsen te laten innemen door zogenaamde gemengd gehuwden. Jacob van Praag arriveerde op 23 april 1944 in Drancy. Hij ontving daar een reçu voor het geld dat hij daar in bewaring moest geven: 1035 francs. Op 15 mei 1944 vertrok transport nummer 73 naar Kaunas Reval met 878 Joden waaronder Jacob van Praag. Van die 878 personen keerden er 22 terug: Jacob van Praag was daar niet bij.

Op de Nederlandse website van het Joods Monument komt zijn naam niet voor, evenmin als die van zijn ouders. Op die site ontbreken de meeste Nederlandse Joden die buiten Nederland zijn gearresteerd en daarna vermoord. Wel staan zij alle drie

vermeld op de *Mur des Noms* op de binnenplaats van het *Mémorial de la Shoah* in Parijs en op de site van deze organisatie. Wij moeten het in Nederland doen met het oordeel van consul-generaal Sevenster: 'De voornaamste medewerker van Testers was Jacob van Praag. (-) Testers, Aarts en Van Praag hebben ons land grote diensten bewezen in uiterst moeilijke omstandigheden'. Gelukkig is Jacob van Praag nu ook in Nederland aan de vergetelheid ontrukkt door de nieuwe plaquette in Den Haag.

Sierk Plantinga

INDISCH MONUMENT IN DEN HAAG

Dit imposante monument werd op 15 augustus 1988 door Hare Majesteit Koningin Beatrix onthuld. Het herdenkt de Nederlandse burgers en militairen die het slachtoffer zijn geworden van de Japanse bezetting van het voormalig Nederlands-Indië alsmede de honderdduizenden Romusha's (Indonesische dwangarbeiders) die tijdens de bezetting zijn omgekomen.

Het monument bestaat uit zeventien bronzen figuren van mannen, vrouwen en kinderen en staat op een wit marmeren voetstuk.

Op het voetstuk staat de tekst:

'DEC 1941 – 15 AUG. 1945'

DE GEEST OVERWINT

TWEEDE WERELDOORLOG

NEDERLANDS-INDIË'

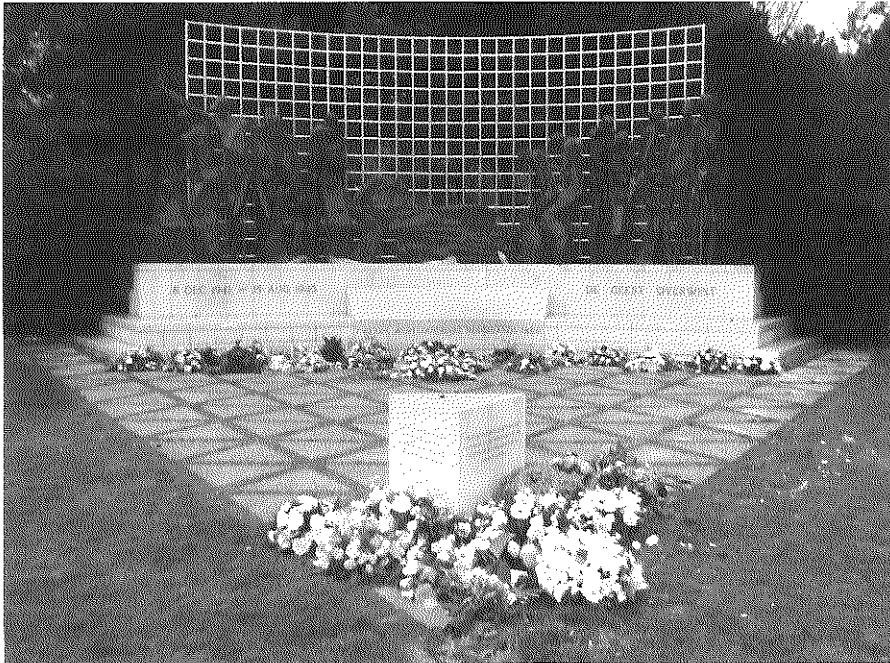
Ontwerper van het monument is beeldhouwster mevr. Jaroslawa Dankowa.

In 1995 werd aan het monument, als teken dat het op een gewijde plaats staat, de Indische klok toegevoegd.

De mensfiguren op het monument geven uitdrukking aan het leed dat de Japanse bezetter heeft aangericht. Het hekwerk achter de beeldengroep symboliseert de saamhorigheid van alle slachtoffers en omheining waarachter men gevangen zat.

Het monument staat bij de Waterpartij in de Scheveningse Bosjes aan de Prof. B.M.Teldersweg te Den Haag.

Het monument is geadopteerd door het Eerste Vrijzinnig Christelijk Lyceum. In Madurodam staat een miniatuur van het Indisch Monument. Het symboliseert de Japanse capitulatie en de viering van de Indische Zomer in Den Haag.

Indisch Monument, Den Haag

Het monument is geadopteerd door het Eerste Vrijzinnig Christelijk Lyceum. In Madurodam staat een miniatuur van het Indisch Monument. Het symboliseert de Japanse capitulatie en de viering van de Indische Zomer in Den Haag.

Van de ruim 1700 Engelandvaarders die Engeland bereikten zijn ongeveer 250 Engelandvaarders in ons voormalig Nederlands-Indië geboren of hebben daar hun jeugd doorgebracht. Met hun Indische achtergrond heeft het monument voor hen bijzondere betekenis.

Eindelijk (1988!) is er een centrale plaats in Nederland waar men het oorlogsgebeuren in het verre Oosten en de offers die daar door burgers en militairen zijn gebracht kan herdenken.

Bram Grisnigt

Bronnen:
Gemeente Den Haag
Stichting Herdenking 15 augustus 1945

BOEKRECENSIE

De Knipoog - door Mily Weisglas-Kaufmann

Op vrijdag 1 mei 2015 werd in het Haagse museum van het Boek, Museum Meermanno het boek *De Knipoog*: een zwerftocht door Europa tijdens de Tweede Wereldoorlog gepresenteerd.

Auteur is Mily Weisglas-Kaufmann, echtgenote van de in 2003 overleden Engelandvaarder Max Weisglas. Het was een drukbezochte en geanimeerde bijeenkomst daar in het Museum Meermanno. Behalve de auteur werd o.a. gesproken door haar zoon, de ex-Tweede Kamer voorzitter Frans Weisglas. Mily is zelf geen Engelandvaarderster maar heeft niettemin een eigen verhaal te vertellen over haar

ontsnapping uit bezet Nederland 1942-1943. En dat is een heel boeiend, bij vlogen zelfs ontroerend verhaal. Toen de Duitsers in mei 1940 binnenvielen was Mily een 17 jarige scholier, woonachtig in Amsterdam-Zuid en afkomstig uit een joods gezin. Het eerste bezettingsjaar viel er nog weinig te merken van anti-joodse maatregelen, maar daar kwam snel verandering in. In 1941 kon Mily nog net eindexamen doen op haar eigen school, het Amsterdms Lyceum. Daarna werd afgekondigd dat joodse leerlingen alleen nog maar joodse scholen mochten bezoeken. In 1942 besloot het gezin Kaufmann naar Zwitserland te vluchten. Max Weisglas, de vriend (en latere echtgenoot) van Mily, die zij in de zomer van 1940 tijdens een zomerkamp in Haarlem had ontmoet, ging hen voor. Samen met drie vrienden was Max half januari 1942 richting de Franse Jura vertrokken. De jongemannen deden zich voor als studenten op wintersportvakantie. Begin februari gingen zij nabij Besancon met hulp van een passeur al skiend de grens met Zwitserland over. De familie Kaufmann pakte het iets anders aan. De vader van Mily nam een vluchtorganisatie in de arm en besloot dat als gezin reizen teveel zou opvallen. Daarom moest elke gezinslid apart op weg gaan. Als eerste vertrok Mily's broer Han in juni 1942, 2 weken later volgde Mily, weer later ging vader Kaufmann weg, waarna Mily's moeder als laatste het huis in de Euterpestraat verliet. Hierna volgde een gevaarlijke zwerftocht door Europa, via Parijs en Lyon naar Zwitserland, waarbij Mily en haar moeder grotendeels samen waren. In het najaar van 1942 ontmoetten moeder en dochter in Brussel nog een keer vader Kaufmann, die kort daarna helaas door verraad nabij de Zwitserse grens in Duitse handen viel. Via Drancy is hij naar Auschwitz gedeporteerd, waar hij eind november 1942 is vermoord. Met hulp van de organisatie van Jean Weidner werd Mily over de demarcatieline gesmokkeld. In Lyon zag Mily in januari 1943 tot haar grote blijdschap haar broer Han terug. Samen met Han en opnieuw geholpen door de Weidner-organisatie bereikte zij op 28 februari 1943 het Zwitserse Geneve. Hier volgde een gelukkig weerzien met Max.

Mily's moeder volgde enige tijd later via dezelfde ontsnappingsroute. In oktober 1943 trouwde Mily met Max. Een maand later stak Max Weisglas illegaal de grens over naar bezet Frankrijk en ontsnapte via de Pyreneeën naar Spanje. Vanuit Gibraltar bereikte hij in januari 1944 Engeland. Pas begin 1945 zagen Mily en Max elkaar weer in Brussel.

Het goed geschreven boek staat vol met verhalen die Engelandvaarders ook bekend zullen voorkomen: over controles in treinen, onbetrouwbare passeurs, angst voor razzia's, financiële problemen, hulp van onbekenden onderweg enz. Het maakt goed invoelbaar hoe angstig en opgejaagd de vluchtelingen zich voelden en hoe blij als de vrijheid eindelijk werd bereikt. Wat dat betreft is het een verhaal van alle tijden.

De titel "De Knipoog" slaat op een actie van Mily die haar het leven redde. Wie wil weten hoe dat precies zat, moet het boek lezen.

De Knipoog is uitgegeven door Uitgeverij U2PI en kost 15 euro.

Agnes Dessing

ENGELANDVAARDERS EN VLUCHTELINGEN

Op 27 juli a.s. wordt in Museum Engelandvaarders een nieuw boek gepresenteerd over Engelandvaarders en vluchtelingen die over de Noordzee naar Engeland probeerden te gaan.

Het werd geschreven door Pauline L. van Till en Harald S. van der Straaten. Het boek bevat ongeveer 170 foto's waarvan 65 in kleur.

Leden van het Genootschap worden uitgenodigd bij de presentatie om 11:30 uur aanwezig te zijn. U kunt daarna het museum rustig bekijken, dat officieel pas in september geopend wordt. Wilt u uw komst aanmelden bij engelandvaarders2015@gmail.com of 070-3505354.

Route naar het museum: Op de A44 afslag Noordwijk/Oegstgeest-Noord nemen. De weg volgen tot u in Noordwijk bij de vuurtoren bent. Daar rechtsaf slaan, meteen linksaf en weer rechtsaf, dat is de Bosweg. Aan het einde daarvan links af en een klein stukje terugrijden tot Bosweg 15. Het museum is daar aan uw rechterkant.

ADRESSENBESTAND _____

Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvullingen en wijzigingen no. 61 op adressenlijst 1 april 1999

Overleden:

Ganderheijden, B.W.

Enschede

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

G.J. Staal

Oranje Nassaulaan 52

3708 GE Zeist

Telefoon: 030 - 692 27 92

E-mail: staalgj@gmail.com

Onze activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door het V-fonds met middelen uit de BankGiro Loterij en Lotto. Deelname aan deze loterijen wordt daarom van harte aanbevolen.

www.englandvaarders1940-1945.nl

STICHTING SAMENWERKEND VERZET 1940-1945

DAG VAN HET VERZET

Deze reünie is uitsluitend bestemd voor oud-verzetsmensen, weduwe/weduwnaar van oud-verzetsmensen met hun partner en een eventuele begeleider.

Ja, ik heb belangstelling om deel te nemen aan de Dag van het Verzet op zaterdag 29 augustus 2015 te Doorn.

Vanuit de verzetsorganisatie: NFR / Expogé / The Escape / AAH / C.O.V.V.S. / Vereniging "Friesland" 1940-1945 / Stichting Genootschap Engelandvaarders

Naam: Dhr/Mw.

Adres:

Postcode en Woonplaats:

Telefoonnummer:

Uw geboortedatum is:

Neemt wel / niet met personen (maximaal 2 personen, plus eventueel een begeleider) deel aan de lunch.

De extra kaarten zijn bestemd voor;

- Echtgenoot / echtgenote
- Partner
- Begeleider

U kunt zich aanmelden tot 15 augustus 2015 door dit formulier te sturen naar:

Dag van het Verzet, Postbus 100, 3940 AC DOORN

Het secretariaat is tijdens kantooruren te bereiken op het telefoonnummer 0343 - 47 42 18 / 06 - 46 93 88 52

Het verschuldigde bedrag ad € 15,00 per persoon kunt u overmaken op girorekening NL62 INGB 0005 1668 70 t.n.v. Stichting Samenwerkend Verzet te Doorn.

U ontvangt na ontvangst van dit formulier en uw betaling een programma en toegangskaart(en) voor deze dag.

Onze activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door de opbrengsten uit de BankGiro loterij en het vfonds. Uw deelname aan de BankGiro loterij wordt daarom van harte aanbevolen.